

Վաճառի սու կարծիքը (ձեջբերուած Պոլիսիսի կողմէ) (8). «Այն իրողութիւնը՝ թէ Հոգեկան կեանքի բնաշրջութիւնը կախուած ունի ֆիզիքական միջավայրէն, ձառացածին եւ անընդունելի կ'ընծայէ այն Հոգեբանական օրէնքները որ իբր թէ կը կանխեն ֆիզիքական կեանքի բոլոր յարաբերութիւնները եւ կը փոխակերպեն օրկանիզմը՝ իրենց տեղահան նպատակները արտայայտող գործիքի, որքան առեւն որ ծարղկային Հոգեկան կեանքը իր ամբողջութեան մէջ ձեզի անձանթ կը մնայ, երբ տնոր գոյութեան նկատմամբ՝ թէեւ Հաղուադէպ բայց իրականապէս կան փաստեր, ժխտուածի ոչ ձեզի վճռական արտայայտութիւն չի կրնար Հաճապատականել ճշմարտութեան: Ո՛վ գիտէ երբեք թէ ձենք այդ Հոգեկան ուժերու աղդեցութեան ներքեւ չենք կատարելապէս: Մեր յօդուածի վերջին բաժինը

(8) էջ 93, La Théorie du matérialisme historique, par N. Boukharine. Editions Sociales Internationales, Paris.

ձեզ պիտի դնէ այդ խորհրդաւոր երեւոյթներու ներկայութեան. ձենք զանոնք չենք շփոթեր մեր Հոգեբանական կարգ մը վիճակներու հետ որ կը ծնին մեր օրկանական անհրաժեշտութիւններէն: Այս վերջիններն են որ կ'ը կազմեն ինչ որ կը կոչենք ներքին որոշականութիւն (9) (déterminisme): Այս ուղղութեամբ ձեռք ձգուած գիտական արդիւնքները տալէ առաջ, Հպանցիկ ակնարկ մը նետենք ծարղկային ազատութեան դարաւոր եւ վիճելի զաղափարին վրայ որու անբաժանելի ձեզի կողմն է այդ որոշականութեան հարցը:

ՏՕՔԹ. ՄԻՇԸՆ Կ. ՔԷՇԵՆԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդ բիւլով)

(9) Որոշականութիւնը զուտ փիլիսոփայական դրոշմ մըն է, որ մարդկային կամքին ազատեմէն զոտնելու կարողութիւնը կ'ուրանայ եւ մեր գործերուն անմիջական պատճառները կը վերագրէ կամքի գուրս եղող ազդակներու:

ԱՆՏԻՊԵՐԳԵՐ ՍԷՅԵԱԴԻ

ԵԶՐԱՓԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ղահվի յայի սովորած իշխաններ, ժամ կուգայ որ թրուած բան չի գտնել. Փափկութեան մեջըն մոլորուած իշխաններ, կը որոնեն՝ մրեակի բան չի գտնել:

Փարայի պէս չրկայ երախտաւոր բան, Այսօր ձեզ մօտ՝ վաղը կուլի այլոց սան, Շատ հարուստներ դիտել՝ մեռնում պարտական, Օր կուլի որ օտարի փոխան չի գտնել:

Քանի փառան մեր ձեռքից չի փախել, Նրան ազգի ժամուն իստեմէ՝ մի՛ վախել. Եւ հազար դուրն կամեմալ բախել, Անհաւատի պէս նախաբան չի գտնել:

Ի ԴԻՄԱՑ ՕՏԱՐ ՀԱՅԱԶԳԻՈՑ

Օտար եմ օտար Տանկաստանում, Իբրեւ սոխակ այլոց բուրաստանում, Հայրենիք մրմաջ Հայաստանում, Ասացի եթ ես չիլամ էլ ո՛վ լայ:

Թողել եմ ծաղկաւտ դաշտ ու սարերս, Ոսկւոյ պէս օղողողուն հանքի փառերս, Գիտեմ լացով պիտի անցնին օրերս, Ասացի եթ ես չիլամ էլ ո՛վ լայ:

Զուլս Մասիսի բազաւում եմ մեզ լալով, Մեկրանկու բարձրութեան յոյս ջալով, Բայց մի՛ սիրք փառացի է չրգալով, Ասացի եթ ես չիլամ էլ ո՛վ լայ:

Արագածը իւր գրդուխը պատռել է,
Գիշերը ցերեկ արտասուելով դադարել է,
Զի գորդիս իւր օտար սերը պատրել է,
Ասացե՛ք երեւս չիլամ էլ ո՛վ լայ:

Արմաւիրը սեւ հագել ոսկե ցրգուլս,
Վաղարշապատը հուր շուճի, է լոկ մուխ,
Հայաստան եղել է խաւար մառախուղ,
Ասացե՛ք երեւս չիլամ էլ ո՛վ լայ:

Մեզ պիտի վաս որդւոց վաս օրը սա է,
Որքան որ պատեցիմք մեր հօրը՝ սա է.
Սիճեմք իւր եղբարց յորդորը սա է.
Ասացե՛ք երեւս չիլամ էլ ո՛վ լայ:

ՍԼՅԵՆՏ

Մ. Խ.— Կովկասեան Հայ աշուղներու եմա-
նողութեամբ՝ Սէլեւզ կեղծանունով այնքան սիրուն
երգեր գրող Մատաթեանի այս երկու անտիպ էջերը
գտանք Արամ Անտոնեանի ձեռագիր մէկ Հաւա-
քածուին մէջ:

Ա Մ Է Ն Ի Ն Չ Ա Ն Յ Ե Ա Լ Ո Ւ Մ

(Զ Ր Ո Յ Ց)

Վառուող Հնոցի կրակը լուսաւորում էր
մեծ սենեակի մի մասը, թողնելով միթու-
թեան մէջ Հնուար անկիւնները:

Հնոցի առաջ լայն «վոլտերեան» թիկ-
նաթոռում նստած է մի կին:

Նա ծեր է, շատ ծեր:

Փոքրիկ, ցամաքած, թօշնած երես, ծած-
կուած բազմաթիւ կնճիռներով, անիւայլ,
խորը կոպերի մէջ թաղուած աչքեր, ուղ-
ղած կրակին, ձեան նման ճերմակ մազեր,
որ տեղ տեղ դուրս են եկել գլխի սեւ
փաթթոցից, փոքրիկ, տաշած ձեռքեր եւ
ոտքեր, որոնցից մէկը դրած է Հնոցի եր-
կաթեայ վանդակի վերայ:

Պառաւը անշարժ է. միայն նրա ձեռ-
քերը անդադար դողում են:

Ի՞նչ է մտածում նա, ո՞ւր են նրա խո-
հերը...

Հնոցի մարմարի վրայ դրուած ժամա-
ցոյցի միակերպ թիւքթաքը կտրում է սեն-
տիգրի

եակի խոր լուռութիւնը. նրան ժամանակ առ
ժամանակ միանում է Հնոցում ալրուող
փայտերի շվշվոցը:

Սենեակի դուռը կամաց բացուեցաւ եւ
արանքում երեւաց մի գլուխ:

— Կարելի՛ է քեզ մօտ, մեծմայր:

Պառաւը կարծես արթնացաւ խոր քնից:

— Դո՛ւն ես, Ասողիկ, մտիւր, մտիւր:

Օրիորդը ցատկելով մտաւ ներս, չոքեց
մեծմօր ոտքերի տակ, առաւ ատիւրի մէջ
նրա գողգոթուն ձեռքը, եւ սկսեց շոյել,
Համբուրել:

Պառաւը մօտեցրեց Ասողիկի գլուխը
իր կրծքին, մի քիչ կռացաւ եւ սկսեց շո-
յել նրա սեպ սեւ մազերը որ գանգուղնե-
րով թափուում էին նրա ուսերին:

— Մեծմայր, ի՞նչ բերեմ քեզ, կա՛թ
թէ՛ մածուն:

— Ոչինչ չեմ կամենում:

— Ձատես, յատես. մի՛թէ կարելի է ո-

A.R.A.R.@